

Asia: VN/20084/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perusteella kohdennettavan rahoituksen osuuden nostaminen 1 prosentista 1,5 prosenttiin sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksesta ja asukasperusteisen osuuden vähentäminen 0,5 prosenttiyksiköllä (3 §)

Esitetty hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perusteella kohdennettavan rahoituksen osuuden nosto 0,5 prosenttiyksiköllä on kannatettava ja oikeasuuntainen toimi siitä näkökulmasta, että se antaisi mahdollisuuden pienentää tulevaisuudessa syntyviä kalliimpia sote-kustannuksia. Ongelmallista kuitenkin on se, että ennaltaehkäisevät toimet joutuvat hyvinvointialueilla helposti säästötoimien kohteiksi, kun hyvinvointialueet joutuvat ensisijaisesti turvaamaan lakisääteisten palvelujen rahoituksen.

SuPerin näkemyksen mukaan hyvinvoinnin- ja terveyden edistämiseen ohjattava lisärahoitus on tehokkaampi vähentää asukasmäärään pohjautuvasta rahoituksesta eikä sairastavuuteen perustuvasta rahoituksesta. Tällöin hyvinvointialueilla on suurempi taloudellinen kannustin vähentää sairastavuutta ja parantaa väestön hyvinvointia, koska ne eivät silloin menetä rahoitusta sairastavuuden vähentyessä.

2. Hyte-kertoimen laskentatavan täsmentäminen kannustavammaksi (15 § ja asetus)

Rahoitusasetuksessa säädettävien indikaattorien on oltava luotettavasti varmistettuja ja selkeitä. Rahoitusmallin on oltava hyvinvointialueita kannustava, sillä se on keino saada tulevien vuosien kustannuskehitystä hillittyä. Rahoitukseen vaikuttaminen esimerkiksi tietoisesti tiettyjä diagnooseja tarkoitushakuisesti kirjaamalla tai mittareita manipuloimalla on estettävä

3. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perusteella vuodesta 2026 kohdennettavaa rahoitusta ei otettaisi huomioon aluekohtaisissa siirtymätasauksissa (35 § 8 mom.)

Jos hyte-kerroin jätetään pois siirtymätasauksista, niin se voi heikentää hyvinvointialueiden taloudellisia kannustimia panostaa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Siinä tapauksessa

ennaltaehkäisevät toimenpiteet jäävät vähemmälle huomiolle ja se lisää terveydenhuollon kustannuksia ja heikentää väestön hyvinvointia.

4. Kertaluontoisten säästöt siirtymätasauksista vuosina 2026 ja 2027 (35 § uusi 6 mom.)

Kertaluontoisten säästöjen hakeminen ei saa vaarantaa miltään osin hyvinvointialueiden tekemää hyte-toimintaa. Jos tuloksellisesta toiminnasta aiheutuu alueelle tulonmenetyksiä, niin se vähentää jatkossa toimia, millä kustannusten kasvua saadaan hillittyä.

5. Lakisääteinen päivitys terveyden-, vanhusten- ja sosiaalihuollon laskennallisten kustannusten painotuksiin vuoden 2023 kustannustietojen perusteella (13 §)

Lakisäteinen päivitys kolmen vuoden välein on perusteltu. Väestön ikärakenteen muutos nostaa vanhustenhuollon kustannuksia ja laskennallisten rahoitusosuuksien painottuminen entistä suuremmalla osuudella sosiaalihuollon palveluihin on hyvä. Hyvinvointialueiden rahoitus on kuitenkin yleiskatteellista ja hyvinvointialueilla on mahdollisuus käyttää saamansa rahoitus haluamallaan tavalla. Hyvinvointialueiden päättäjien on otettava huomioon tämä väestörakenteen muutos ja varmistettava myös se, että sosiaalihuollon palvelut saavat myös sille tarkoitetun rahoitusosuuden.

6. Aluekohtaisten terveyden-, vanhusten- ja sosiaalihuollon tarvekertoimien laskenta kahden vuoden tietojen perusteella (14 §)

Tärkeää on se, että rahoituksen perusteena oleva lähdeaineisto on luotettavaa ja myös ajantasaista. Vuosittaiset suuret vaihtelut esimerkiksi heikkotasaisen tilastoaineiston vuoksi on pystyttävä myös estämään.

7. Pelastustoimen riskikertoimen tekijöiden ja niiden painokertoimien tarkistaminen (23 §)

Ei lausuttavaa.

Muita huomioita lausunnoilla olevasta esitysluonnoksesta

Panostaminen ennaltaehkäisyyn on aina kannattavaa, sillä se vähentää pitkän aikavälin terveydenhuoltokustannuksia ja parantaa väestön hyvinvointia. Hyte-rahoitus tarjoaa hyvinvointialueille taloudellisia kannustimia investoida ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin, mikä johtaa terveempään ja kestävämpään yhteiskuntaan. Rahoituksen määräytymisen taustalla olevat tekijät olisi hyvinvointialueilla myös huomioitava, kun ne määrärahoja alueilla ohjaavat eri palvelujen tuottamiseen.

Salo Jussi
Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry